

Nr 2

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående pornografiska tidskrifter.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I:326 av herr *Arvidson* och II:408 av herr *Gansmoe* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en skyndsam utredning i syfte att motverka spridningen av pornografiska tryckalster.

I motionerna uttalas att kraftåtgärder måste vidtagas för att hindra försäljning av tidskrifter, vilka uppenbart bidrager till sedligt förfall.

Beträffande myndigheternas möjligheter att med stöd av tryckfrihetsförordningen företaga ingripanden må erinras om att av varje i landet tryckt skrift ett exemplar skall överlämnas för granskning till chefens för justitiedepartementet tryckfrihetsombud. Om granskaren finner anledning därtill skall granskad skrift underställas departementschefen, vilken, därest han anser allmänt åtal för tryckfrihetsbrott böra anställas, med överlämnande av skriften gör anmälan härom hos justitiekanslern. Denne har att självständigt pröva frågan om åtal och är icke pliktig att åtala. Även utan anmälan äger justitiekanslern väcka åtal för tryckfrihetsbrott som hör under allmänt åtal. Han kan även uppdraga åt annan att åtala.

Granskningen har i vissa fall, senast år 1956, lett till att utgivare av sådana tidskrifter som avses med motionerna åtalats och dömts till straff.

Tryckfrihetsbrott kan leda till konfiskation av tryckt skrift. Finns anledning antaga att skriften kan komma att konfiskeras, kan den i avbidan härpå läggas under beslag.

Under tryckfrihetsdebatten vid 1948 års riksdag behandlades bl. a. frågan om det finge anses strida mot tryckfrihetens principer att enskilda skulle äga möjlighet att vidtaga åtgärder för att hindra spridning av tryckt skrift bland allmänheten. Statsmakternas uppfattning kom till uttryck i den slutgiltigt antagna lydelsen av 1 kap. 2 § 2 stycket tryckfrihetsförordningen. I lagrummet stadgas förbud för myndighet eller annat allmänt organ att på grund av skrifs innehåll genom åtgärd som icke äger stöd i tryckfrihetsförordningen hindra sådan spridning. Ett av konstitutionsutskottet framlagt förslag att förbudet skulle gälla även för enskilda avvisades sålunda av riksdagen.

Distributionen av tidskrifter sker f. n. huvudsakligen genom AB Svenska Pressbyrån och regleras genom avtal mellan byrån och Svenska Tidningsutgivareföreningen. Pressbyrån har åtagit sig att opartiskt tillhandahålla tidningar vid sina egna försäljningsställen och verkställa distribution till sina återförsäljare. I princip gäller detta för de tidningar som är upptagna i postverkets inländska tidningstaxa. En inskränkning häri finnes emellertid i avtalet, nämligen att byrån kan vägra distribution av tidning, om den genom sitt innehåll kan anses sära tukt, sedlighet eller allmän anständighet och frågan prövats av Pressens Rådgivande Nämnd, som har till uppgift att vägleda byrån vid tillämpningen av nyssnämnda avtalsklausul. Nämnden har hösten 1959 rekonstruerats och består numera av fem ledamöter mot tidigare tre samt synes samtidigt ha avsevärt intensifierat sin verksamhet. Ordföranden i nämnden och två av ledamöterna utses av Tidningsutgivareföreningen, en ledamot av Svenska Publicistklubben och en av Målsmännens Riksförbund. De förslag nämnden kan förelägga Pressbyrån är, att ej distribuera visst tidskriftsnummer, att, därest ingripande tidigare skett mot viss tidskrift, vägra fortsatt distribution eller ock att ej teckna kontrakt om distribution av ny tidskrift. Nämndens rekommendationer lär utan undantag ha följts av Pressbyrån.

Utskottet

Innehållet i de tidskrifter, varom i motionerna är fråga, och det förhållandet att deras spridning nu är långt större än tidigare har väckt stark irritation i vida kretsar och utskottet finner det för egen del angeläget, att frågan ägnas uppmärksamhet, särskilt då risk föreligger för skadliga verkningar bland barn och ungdom.

I 7 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen stadgas bl. a. att såsom otillåtet yttrande i tryckt skrift skall anses sådan enligt lag straffbar framställning som innefattar förfarande, som sårar tukt och sedlighet. Ätal enligt tryckfrihetsförordningen kan alltså anställas endast beträffande enligt lag straffbara handlingar. Stadgandet korresponderar med bestämmelserna i 18 kap. 13 § strafflagen, att den som utsprider, saluhåller eller utbjuder skrift, målning, teckning eller bild, som sårar tukt och sedlighet, kan straffas med böter eller fängelse.

I 6 kap. 2 § av förordningen föreskrives vidare, att beträffande spridning bland barn och ungdom av tryckt skrift, som genom sitt innehåll kan verka förråande eller eljest medföra allvarlig fara för de ungas sedliga fostran, skall gälla vad i lag är stadgat. Något häremot svarande stadgande i strafflag finnes icke f. n.

Som framgår av det ovan sagda och av den tidigare lämnade redogörelsen

är de medel som nu står till myndigheternas förfogande huvudsakligen åtal, beslag och konfiskering. Utskottet förutsätter att frågan om ett skärpt utnyttjande av dessa medel tages under övervägande av de ansvariga myndigheterna, därest tillståndet på området icke förbättras. Det synes utskottet vara av stort värde i detta sammanhang om myndigheternas möjligheter att ingripa vidgades genom kompletterande straffbestämmelser till 6 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen. Goda förutsättningar härför föreligger. I 15 kap. 13 § av det förslag till brottsbalk, som avses skola föreläggas nästa års riksdag, har nämligen upptagits bestämmelser av innebörd att den som bland barn eller ungdom sprider skrift eller bild, som genom sitt innehåll kan verka förråande eller eljest medföra allvarlig fara för de ungas sedliga fostran, kan dömas till fängelse eller böter.

Enligt utskottets mening har man anledning att på längre sikt knyta goda förhoppningar till det arbete som nu bedrivs av Pressens Rådgivande Nämnd. Nämnden, för vars sammansättning och syfte här tidigare redogjorts, har efter omorganisation i oktober 1959 varit i livlig verksamhet. På dess inrådan har Pressbyrån bl. a. inställt distributionen av ett flertal tidskriftsnummer och ett planerat utgivande av två nya tidskrifter, vilka underställts nämnden för granskning, har icke kommit till stånd. Nämndens beslutsamhet att effektivt fullfölja sin avsikt att söka åstadkomma sanering på ifrågavarande område har bl. a. kommit till uttryck i en skrivelse som nämnden i dagarna tillställt utgivarna av sådana tidskrifter, som nämnden haft att granska. I skrivelsen påtalas bl. a. att det trots att nämnden i ett antal grava fall ingripit icke kan sägas, att de nämnda tidningarnas innehåll undergått någon mera väsentlig förändring till det bättre.

Nämnden avser att i fortsättningen med skärpt uppmärksamhet följa utvecklingen på området.

Det i motionerna framlagda spörsmålet är sålunda redan föremål för stor uppmärksamhet. Utskottet finner mot bakgrunden av det ovan anförda icke sannolikt att den föreslagna utredningen skulle i avsevärd grad befrämja motionernas syfte och får därför hemställa,

att de likalydande motionerna I:326 och II:408 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 februari 1960

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Persson, Johan, Möller, Jonasson, Sör-
lin, Hansson, Gustaf Henry*, Larsson, Lars, Danmans*, Andersson, Axel
Emanuel, Hedström, Hellebladh, Johansson, Tage, och Olofsson, Uno;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Johnsson i
Skoglösa, Dickson, Königson*, Ekström i Björkvik, Jacobsson i Sala, Svens-
son i Krokstorp, fru Jäderberg, herrar Nelander, Svensson i Kungälv*, fru
Thunvall och herr Börjesson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

- 1) av herr *Dickson*.
- 2) av herr *Nelander*.